



รายงานศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง ต้นแบบการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจระดับพื้นที่
กรณีศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี

จัดทำโดย

นายนิทรศ เวชวินิจ

รหัส 93076

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารระดับสูง : ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และคุณธรรม รุ่นที่ 93
วิทยาลัยนักบริหาร สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน
สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.)
ประจำปี พ.ศ. 2564

ลิขสิทธิ์ของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน



รายงานศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง ต้นแบบการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจระดับพื้นที่
กรณีศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี

จัดทำโดย

นายนิทรรศ เวชวินิจ

รหัส 93076

หลักสูตรนักบริหารระดับสูง : ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และคุณธรรม รุ่นที่ 93
วิทยาลัยนักบริหาร สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน
สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.)
ประจำปี พ.ศ.2564

รายงานนี้เป็นความคิดเห็นเฉพาะบุคคลของผู้ศึกษา



สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.)

เอกสารรายงานการศึกษาส่วนบุคคลนี้ อนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารระดับสูง : ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และคุณธรรมของสำนักงาน ก.พ.

ลงชื่อ บรรจงจิตต์ อังศุสิงห์
อาจารย์ที่ปรึกษา

ลงชื่อ นันทิ จิตสว่าง
อาจารย์ที่ปรึกษา

ลงชื่อ วีระชัย นาควิบูลย์วงศ์
อาจารย์ที่ปรึกษา

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล “เรื่อง ต้นแบบการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจระดับพื้นที่ กรณีศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี” เป็นแนวคิดภายใต้วิสัยทัศน์ “สร้างป่า สร้างรายได้ ปลุกไม้เศรษฐกิจ ภายใต้รูปแบบการมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน บนพื้นฐานความเชื่อในการเติบโตร่วมกัน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างยั่งยืน” ของผู้จัดทำ ซึ่งสอดคล้องอย่างยิ่งกับยุทธศาสตร์ของกรมป่าไม้ ยุทธศาสตร์กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 และยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579)

แนวทางดังกล่าวเกิดจากการวิเคราะห์บริบทในปัจจุบัน ได้แก่ 1) สภาพปัญหาของทรัพยากรป่าไม้ของประเทศไทย มีพื้นที่ป่าไม้ประมาณร้อยละ 31.64 ของเนื้อที่ประเทศ หรือ 102,353,484.76 ไร่ มีอัตราการลดลงจากการที่ราษฎรบุกรุกถือครองที่ดินเพื่อเข้าทำประโยชน์ในลักษณะต่าง ๆ ประมาณร้อยละ 0.02 ทุกปี 2) สถานการณ์การปลูกไม้เศรษฐกิจในปัจจุบัน ป่าเศรษฐกิจซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของกรมป่าไม้ พบว่ายังขาดอยู่อีกประมาณ 26 ล้านไร่ จึงจะครบตามเป้าหมายที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติกำหนดไว้ และสามารถตอบสนองต่อความต้องการใช้ไม้ตามประเภทอุตสาหกรรมหลักภายในประเทศ ที่คาดการณ์ว่าจะเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2559, 2564, 2569 และ 2579 จำนวน 58, 79.5, 100 และ 156 ล้านตัน ตามลำดับ 3) แนวโน้มการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจในอนาคต และ 4) เหตุผลความจำเป็นในการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจ แล้วนำมาจัดทำเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายในลักษณะของหลักการ แนวคิด รวมทั้งการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง โดยเลือกพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรีเป็นพื้นที่เป้าหมายนำร่อง (Pilot Project) เนื่องจากเป็นพื้นที่ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของผู้จัดทำและมีความพร้อมมากกว่าพื้นที่อื่นทั้งในด้านของข้อมูลศักยภาพของพื้นที่ในการปลูกไม้เศรษฐกิจฐานการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจ ตลาดไม้และแหล่งรับซื้อ

ผลจากการศึกษาวิเคราะห์พบว่า หากต้องการให้แนวทางดังกล่าวประสบความสำเร็จ อันจะเป็นโครงการนำร่องในการสร้างให้เกิดเป็นเศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) สามารถนำไปสร้างรายได้และแก้ไขปัญหาความยากจนให้กับประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น รวมถึงการเพิ่มพื้นที่ป่าของประเทศ เกิดสมดุลทางสิ่งแวดล้อม ช่วยลดก๊าซเรือนกระจก ลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมถึงปัญหาหมอกควัน ผู้ศึกษามีข้อเสนอ 2 ประการ ดังนี้ ข้อเสนอที่ 1 การทบทวนและปรับปรุงยุทธศาสตร์ส่งเสริมไม้เศรษฐกิจของกรมป่าไม้ ประกอบด้วย การผลักดันไม้เศรษฐกิจสู่ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด การกำหนดเขตปลูกไม้เศรษฐกิจ และการกำหนดกรอบการพิจารณาจัดทำโครงการสนับสนุนการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจในแต่ละพื้นที่ ภายใต้บริบทและเงื่อนไขที่แตกต่างกัน และข้อเสนอที่ 2 การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย การสร้างความเข้มแข็งภาคีเครือข่ายไม้เศรษฐกิจ และการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงาน เพื่อส่งเสริมไม้เศรษฐกิจตามหลักธรรมาภิบาล โดยมีปัจจัยที่อาจส่งผลกระทบต่อความสำเร็จที่สำคัญ คือ ความชัดเจน

และความต่อเนื่องด้านนโยบายการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจ มีการปรับปรุงแก้ไขระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้เอื้อต่อการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจและธุรกิจไม้ การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการให้บริการประชาชน มีการสร้างแรงจูงใจด้านการตลาดและแหล่งทุนรวมตลอดทั้งมีการผลักดันส่งเสริมให้เกิดเป็นวิสาหกิจชุมชนต่อไปโดยข้อเสนอเพื่อขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ เรื่อง ต้นแบบการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจระดับพื้นที่ กรณีศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี ผู้ศึกษาได้กำหนดตัวชี้วัดในภาพรวม คือ พื้นที่ป่าในเขตพื้นที่ส่งเสริมไม้เศรษฐกิจจังหวัดกาญจนบุรีเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ทั้งนี้ ผู้นำในการดำเนินการตามแนวทางนี้จะต้องมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์และคาดการณ์สถานการณ์อย่างเป็นระบบ รู้จักสร้างความสัมพันธ์กับภาคส่วนที่เกี่ยวข้องรวมทั้งมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบริบทของไม้เศรษฐกิจจึงจะสามารถผลักดันแนวทางนี้ให้ประสบความสำเร็จตามเป้าประสงค์และวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้

คำสำคัญ : การปลูกไม้เศรษฐกิจ จังหวัดกาญจนบุรี เศรษฐกิจสีเขียว ความยั่งยืน

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล (Individual Study) ในการฝึกอบรมหลักสูตรนักบริหารระดับสูง : ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และคุณธรรม (นบส.1) รุ่นที่ 93 ที่ดำเนินการโดยวิทยาลัยนักบริหารสถาบันข้าราชการพลเรือน สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ดี เนื่องจากการให้คำปรึกษาอย่างใส่ใจยิ่งของอาจารย์บรรจงจิตต์ อังศุสิงห์ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก อาจารย์นันทิ จิตสว่าง และอาจารย์วีระชัย นาควิบูลย์วงศ์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม แม้ว่าจะมีปัญหาเกี่ยวกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ในประเทศไทย แต่อาจารย์ที่ปรึกษาและทีมงานก็ยังให้ความกรุณาเป็นที่ปรึกษา แนะนำ และถ่ายทอดความรู้ และมุมมองในประเด็นต่าง ๆ อย่างครบถ้วน เพื่อให้รายงานฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากขึ้น ผู้ศึกษาจึงใคร่ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณคณะผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา และเพื่อน ๆ นักบริหารระดับสูง (นบส.1) รุ่นที่ 93 กลุ่มที่ 14 ทุกคน ที่ให้การสนับสนุน เป็นกำลังใจจนทำให้รายงานฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

สุดท้ายนี้ผู้ศึกษาขอขอบคุณนายอดิศร นุชดำรงค์ อธิบดีกรมป่าไม้ ที่ให้โอกาสได้เข้ามาอบรมในครั้งนี้ ตลอดจนเจ้าหน้าที่สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 10 (ราชบุรี) กรมป่าไม้ ที่ช่วยค้นคว้า และสนับสนุนข้อมูลต่าง ๆ จนทำให้การจัดทำรายงานการศึกษาส่วนบุคคลฉบับนี้สำเร็จลุล่วงลงได้

นายนิทรศ เวชวินิจ

11 มิถุนายน 2564

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ง
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ซ
สารบัญภาพ	ฅ
1. วิสัยทัศน์ของตำแหน่งเป้าหมาย	1
1.1 การวิเคราะห์บริบทและทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของส่วนราชการ	1
1.2 ตำแหน่งรองอธิบดีที่เป็นเป้าหมาย	3
1.3 กำหนดวิสัยทัศน์ของตำแหน่งเป้าหมาย	5
2. ข้อเสนอเพื่อขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ	6
2.1 การกำหนดประเด็นการศึกษา	7
2.2 การกำหนดข้อเสนอเชิงนโยบาย	12
2.3 ภาวะผู้นำเพื่อการขับเคลื่อนข้อเสนอ	24
3. แผนพัฒนาตนเอง	25
3.1 การวิเคราะห์ตนเอง	26
3.2 การวางแผนพัฒนาตนเอง	29
3.3 ผลการพัฒนาตนเอง	34
บรรณานุกรม	35
ภาคผนวก	36
ประวัติผู้เขียนรายงานการศึกษาส่วนบุคคล	37

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 ผลการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจในพื้นที่เอกชน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537 – 2563	8
ตารางที่ 2 พื้นที่เป้าหมายการเพิ่มป่าเศรษฐกิจ พ.ศ. 2560 - 2579	11
ตารางที่ 3 แผนปฏิรูปทรัพยากรป่าไม้ พ.ศ. 2560 – 2579	11
ตารางที่ 4 ความต้องการไม้ในอุตสาหกรรม ปี พ.ศ. 2548 – 2579	12
ตารางที่ 5 ความต้องการไม้ในจังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี นครปฐม และสุพรรณบุรี	19
ตารางที่ 6 การขับเคลื่อนต้นแบบการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจระดับพื้นที่ กรณีศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี พ.ศ. 2564 - 2570	23

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 โครงสร้างกรมป่าไม้	2
ภาพที่ 2 พื้นที่เขตสมรรถนะที่ดินที่จำแนกโดยปัจจัยสภาพพื้นที่ของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2560 – 2561	14
ภาพที่ 3 การจำแนกเขตสมรรถนะที่ดินที่เหมาะสมสำหรับปลูกพรรณไม้สัก ยูคาลิปตัส กระถินเทพา กระถินณรงค์ กระถินยักษ์ ยางพารา กลุ่มที่ 1 พะยูง ประดู่ป่า และมะค่าโมง และกลุ่มที่ 2 ยางนา และตะเคียนทอง	15

1. วิสัยทัศน์ของตำแหน่งเป้าหมาย

(ข้อมูลส่วนบุคคลไม่เผยแพร่)

2. ข้อเสนอเพื่อขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ

เรื่อง ต้นแบบการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจระดับพื้นที่ กรณีศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี

การส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจ (Economic Tree Species) นับได้ว่าเป็นอีกแนวทางหนึ่ง ที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ที่มุ่งเน้นในการส่งเสริม ผลักดัน สนับสนุนและเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ให้นำไม้เศรษฐกิจมาใช้เป็นกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานชีวภาพที่เรียกว่า “เศรษฐกิจสีเขียว” (Green Economy) เพื่อสร้างโอกาสให้เกษตรกร ผู้ประกอบการ ภาคธุรกิจและเอกชน หันมาให้ความสนใจ ปลูกไม้เศรษฐกิจเพื่อสร้างรายได้ ขจัดปัญหาความยากไร้ของเกษตรกรผู้ยากจนสร้างความมั่นคง ในอาชีพ เพิ่มทางเลือกในการทำการเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ผลผลิตที่ได้มี คุณภาพดีเป็นที่ยอมรับของตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ ช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการ แข่งขันและยกระดับรายได้ของประชากรของประเทศไทยให้หลุดพ้นจากระดับรายได้ปานกลาง สู่อายุดีสูง นอกจากนี้ยังช่วยเพิ่มพื้นที่ป่าเศรษฐกิจของประเทศให้ได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ รวมทั้งยังเชื่อมโยงกับมิติด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม การลดภาวะโลกร้อน (Global Warming) และการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของโลก โดยใช้บทบาทภาคป่าไม้ในการดูดซับ ก๊าซเรือนกระจก รวมถึงการอนุรักษ์ดินและน้ำ (Soil and Water Conservation) ภายใต้การบริหาร จัดการสวนป่าเศรษฐกิจอย่างมีมาตรฐาน และได้รับการยอมรับในระดับชาติและระดับสากล

จังหวัดกาญจนบุรี เป็นจังหวัดหนึ่งในลำดับต้น ๆ ของประเทศ ที่มีความสำคัญต่อ ฐานทรัพยากรป่าไม้ของชาติ ทั้งพื้นที่ป่าอนุรักษ์และป่าเศรษฐกิจ ในด้านป่าเศรษฐกิจนั้น มีศักยภาพ ในการส่งเสริมประชาชนปลูกไม้เศรษฐกิจหลายด้าน พื้นที่โดยภาพรวมมีความเหมาะสมต่อการปลูกไม้ มีค่าทั้งประเภทไม้โตเร็ว และไม้รอบตัดฟันยาวหลายชนิด โดยเฉพาะไม้สักในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี เป็นไม้ที่มีคุณภาพดีเป็นที่ยอมรับของตลาดไม้ทั่วไป มีแหล่งรับซื้อไม้ในพื้นที่จังหวัด และจังหวัด ช้างเคียง ช่วยลดต้นทุนในการขนส่งไม้ รวมถึงมีคู่ค้าที่สำคัญ ได้แก่ องค์กรอุตสาหกรรมป่าไม้ ผู้ประกอบการเอกชนรายใหญ่ ได้แก่ บริษัทปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) (SCG) หากสร้างความ ร่วมมือที่ดีแล้วจะเกิดความได้เปรียบเชิงการค้าและการตลาด นอกจากนี้ยังมีพื้นที่เป้าหมายที่ชัดเจน ประกอบด้วย พื้นที่เอกชนที่ไม่เหมาะสมต่อการทำเกษตรกรรม เป็นพื้นที่เสื่อมสภาพ และพื้นที่ของรัฐ ตามโครงการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายของรัฐบาล (คทช.) ซึ่งกรมป่าไม้กำลังดำเนินการนั้น หากนำปรับเปลี่ยนปลูกไม้เศรษฐกิจแทน หรือส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจร่วมกับพืชเกษตรในรูปแบบ ของวนเกษตร จะช่วยลดความเสี่ยงต่อการลงทุนปลูกพืชเกษตรเพียงอย่างเดียว และยังเพิ่มรายได้ ให้แก่เกษตรกรอีกด้วย

จากการวิเคราะห์โดยภาพรวมพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรีมีความพร้อมระดับหนึ่ง และมีความเหมาะสมที่จะนำมาเป็นต้นแบบการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจในระดับพื้นที่ ซึ่งคาดว่าจะบรรลุผล สำเร็จในการเพิ่มพื้นที่ป่าเศรษฐกิจของประเทศ ทั้งในที่ดินของรัฐและที่ดินของเอกชนได้อย่าง เป็นรูปธรรม พร้อมสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนและผู้ประกอบการธุรกิจไม้

2.1 การกำหนดประเด็นการศึกษา

2.1.1 ปัญหา ความท้าทาย หรือการพัฒนา

2.1.1.1 สภาพปัญหาของทรัพยากรป่าไม้

จากการแปลภาพถ่ายดาวเทียมพื้นที่ป่าไม้ของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2563 ของกรมป่าไม้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่าปัจจุบันประเทศไทยมีพื้นที่ป่าไม้ ร้อยละ 31.64 ของเนื้อที่ประเทศ หรือเท่ากับ 102.35 ล้านไร่ (สำนักจัดการที่ดินป่าไม้ กรมป่าไม้, 2563) ลดลงจากปี พ.ศ. 2562 ประมาณร้อยละ 0.2 หรือประมาณ 130,588 ไร่ และจากสถิติพื้นที่ป่าไม้ประเทศไทยในอดีตที่ผ่านมาซึ่งพบว่าพื้นที่ป่าไม้ลดลงอย่างต่อเนื่องเกือบทุกปี สาเหตุส่วนใหญ่เกิดจากราษฎรบุกรุกถือครองที่ดินเพื่อใช้ประโยชน์ที่ดินในลักษณะต่าง ๆ

ทุกรัฐบาลที่ผ่านมาล้วนมีนโยบายในการเพิ่มพื้นที่ป่าให้ได้ร้อยละ 40 ของเนื้อที่ประเทศ เพื่อให้เป็นไปตามข้อเสนอแนะขององค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations : FAO) ในปี พ.ศ. 2549 ว่าในฐานะที่ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ควรต้องสงวนรักษาพื้นที่ป่าไว้ได้อย่างน้อยร้อยละ 40 ของเนื้อที่ประเทศ การประกอบอาชีพเกษตรกรรมจึงจะประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพได้ จึงเห็นสมควรสงวนพื้นที่ป่าไว้ 128 ล้านไร่ จะมีความเหมาะสมที่สุด ซึ่งนโยบายการป่าไม้แห่งชาติ พ.ศ. 2528 แบ่งพื้นที่ป่าไม้ออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Conservative Forest) เป็นป่าเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ดิน น้ำ พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ที่หายาก และป้องกันภัยธรรมชาติ อันเกิดจากน้ำท่วมและการพังทลายของดิน ตลอดทั้งเพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัยและนันทนาการของประชาชนในอัตราร้อยละ 15 ของเนื้อที่ประเทศ และ 2) ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Economic Forest) เป็นป่าเพื่อการผลิตไม้และของป่า เพื่อประโยชน์ในทางเศรษฐกิจในอัตราร้อยละ 25 ของเนื้อที่ประเทศ ซึ่งต่อมาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 - 2539) ได้กำหนดในพื้นที่ป่าอนุรักษ์และป่าเศรษฐกิจจำนวนร้อยละ 25 และ 15 ของเนื้อที่ประเทศ ตามลำดับ

2.1.1.2 สถานการณ์การปลูกไม้เศรษฐกิจในปัจจุบัน

กรมป่าไม้ มีหน้าที่หลักในการขับเคลื่อนการเพิ่มพื้นที่ป่าเศรษฐกิจของประเทศ โดยกำหนดไว้เป็นวิสัยทัศน์ จะดำเนินการส่งเสริมการปลูกป่าเศรษฐกิจให้ได้ร้อยละ 15 ภายในปี พ.ศ. 2579 จึงให้มีการส่งเสริมเกษตรกรปลูกป่าเศรษฐกิจทุกรูปแบบในพื้นที่ของรัฐ และพื้นที่นอกเขตป่า (Tree outside Forest) ซึ่งเป็นที่ดินของเอกชน รวมถึงที่ดินที่รัฐอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์หรือจัดให้ตามกฎหมาย ประเทศไทยมีความต้องการใช้ไม้เศรษฐกิจสำหรับอุตสาหกรรมหลักประมาณ 41.40 ล้านตัน คิดเป็นพื้นที่ 35.11 ล้านไร่ ซึ่งชนิดและปริมาณไม้ดังกล่าวประกอบด้วย ไม้ยางพารา 9 ล้านตัน คิดเป็นพื้นที่ประมาณ 18 ล้านไร่ และไม้เศรษฐกิจอื่น ๆ อีก 32.4 ล้านตัน คิดเป็นพื้นที่ 17.1 ล้านไร่ ในรายละเอียดพบว่ากรมป่าไม้ได้ดำเนินการส่งเสริมให้ประชาชนปลูกไม้เศรษฐกิจระหว่างปี พ.ศ. 2537 - 2563 รวมทั้งหมด 1,618,939 ไร่ จำนวนเกษตรกร 143,599 ราย ในขณะที่พื้นที่ป่าที่ได้รับการปลูกฟื้นฟูโดยกรมป่าไม้ระหว่างปี พ.ศ. 2552 - 2561 ดำเนินการรวม 0.79 ล้านไร่ ในส่วนของพื้นที่ปลูกไม้เศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งดำเนินการโดยกรมป่าไม้ องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ และผู้ประกอบการรายใหญ่ มีพื้นที่รวมแล้วไม่เกิน 5 ล้านไร่ โดยภาพรวมยังขาดพื้นที่อีกประมาณ 26 ล้านไร่ จึงจะครบตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ตารางที่ 1 ผลการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจในพื้นที่เอกชน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537 – 2563

ปีงบประมาณ พ.ศ.	ผลการส่งเสริมเกษตรกร	
	จำนวน (ราย)	พื้นที่ (ไร่)
2537 - 2545	80,126	1,056,058
2549 -2556	21,391	180,693.64
2552	5,950	35,486
2553	9,560	71,548
2557	3,934	30,151.00
2558	3,661	25,776
2559	7,089	48,260.24
2560	7,319	56,411
2561	4,569	43,674
2562	-	33,550
2563	-	37,330
รวมทั้งสิ้น	143,599	1,618,939

ที่มา : ส่วนปลูกป่าภาคเอกชน สำนักส่งเสริมการปลูกป่า กรมป่าไม้ (2564)

การดำเนินการเพิ่มพื้นที่ป่าเศรษฐกิจในอดีตที่ผ่านมา นับตั้งแต่รัฐบาลมีนโยบายยกเลิกสัมปทานป่าไม้ในปี พ.ศ. 2532 เกิดการขาดแคลนไม้สำหรับการใช้สอย ต้องนำเข้าไม้จากต่างประเทศ เนื่องจากไม่ได้วางแผนการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจรองรับไว้ล่วงหน้า จนในปี พ.ศ. 2537 รัฐบาลได้อนุมัติจัดทำโครงการส่งเสริมเกษตรกรปลูกไม้เศรษฐกิจ โดยรัฐให้เงินสนับสนุนเกษตรกรไร่ละ 3,000 บาท แบ่งจ่ายในระยะเวลา 5 ปีเน้นการปลูกไม้มีค่ารอบตัดฟันยาว มีเกษตรกรสนใจและเข้าร่วมโครงการรวมทั่วประเทศ ประมาณ 1 ล้านไร่ แต่โครงการดังกล่าวต้องยุติโครงการประมาณ ปี พ.ศ. 2542 ด้วยสาเหตุบางประการซึ่งทำให้รัฐเกิดความเสียหาย แต่ผลการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจในครั้งนั้นบางส่วนก็เกิดประโยชน์ทำให้ประเทศมีไม้ใช้สอยในปัจจุบัน จากข้อมูลและผลการศึกษาของกรมป่าไม้และภาคส่วนต่าง ๆ พบว่า ต้นไม้ที่ปลูกในบางพื้นที่ไม่เจริญเติบโตเท่าที่ควรหรือตายไป ไม้ที่ปลูกคุณภาพไม่ดี ขาดการดูแลรักษา ไม่มีแหล่งรับซื้อ หรือแหล่งรับซื้ออยู่ห่างไกล รวมถึงบางพื้นที่ไม่สามารถตัดไม้ขายได้เนื่องจากขัดต่อระเบียบกฎหมาย โดยเฉพาะกรณีเจ้าหน้าที่และเกษตรกรนำที่ดินบางประเภทที่อยู่นอกข้อกำหนดมาเข้าร่วมโครงการ ปัญหาดังกล่าวข้างต้นเกิดจากปัจจัยหลายด้าน ได้แก่ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมในระดับพื้นที่ขาดองค์ความรู้ในการแนะนำด้านวิชาการเกี่ยวกับการเลือกพื้นที่ปลูก การเลือกชนิดพันธุ์ไม้ การปลูกและการดูแลรักษาต้นไม้ที่ปลูก เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการขาดความรู้และประสบการณ์ในการปลูกไม้เศรษฐกิจ ไม่บำรุงดูแลรักษาต้นไม้ที่ปลูก และรัฐไม่เตรียมความพร้อมตลาดไม้และแหล่งรับซื้อไม้ไว้รองรับการตัดไม้ในอนาคต เป็นต้น ในส่วนของไม้โตเร็วนั้นส่วนใหญ่ปลูกโดยเอกชน ผู้ประกอบการรายใหญ่ รองรับฐานการผลิตอุตสาหกรรมไม้บางประเภท อาทิ เยื่อกระดาษ ชินไม้สับ ไม้อัด เป็นต้น

สืบเนื่องจากเหตุการณ์ดังกล่าวข้างต้น ทำให้นโยบายของรัฐลดความสำคัญด้านการส่งเสริมการปลูกไม้เพื่อเพิ่มพื้นที่ป่าเศรษฐกิจ กรมป่าไม้เน้นการปลูกฟื้นฟูในพื้นที่ป่าที่มีสภาพเสื่อมโทรม แต่ก็ประสบปัญหา เนื่องจากพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติส่วนใหญ่มีราษฎรบุกรุกถือครองเข้าทำประโยชน์เกือบทั้งสิ้น จากการแบ่งส่วนราชการใหม่ของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เมื่อ พ.ศ. 2546 ให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช รับผิดชอบพื้นที่ป่าอนุรักษ์ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าสมบูรณ์ และกรมป่าไม้ รับผิดชอบป่าเศรษฐกิจ เป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติซึ่งมีปัญหาเกี่ยวกับราษฎรอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ป่า ประกอบกับการดำเนินการตามภารกิจยึดถือปฏิบัติตามกรอบกฎหมายในขณะนั้น จำนวน 4 ฉบับ คือ พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 พระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติเลื่อยโซ่ยนต์ พ.ศ. 2545 เป็นกฎหมายที่กรมป่าไม้(เดิม)ใช้มาในอดีต มีสาระสำคัญเน้นเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ การกำกับ ควบคุม พร้อมมีบทลงโทษ นอกจากนี้ยังมีมติคณะรัฐมนตรีบางฉบับ ได้แก่ มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 8 กันยายน พ.ศ. 2535 กำหนดให้ระงับภาคเอกชนเข้าทำประโยชน์ในพื้นที่ป่าไม้เพื่อการปลูกสร้างสวนป่า เมื่อวันที่ 25 มกราคม 2537 กำหนดการตั้งโรงงานแปรรูปไม้ เพื่อผลิตไม้แปรรูปหรือชิ้นไม้สับจากไม้ที่ปลูกขึ้น ได้แก่ ยูคาลิปตัส สะเดาเทียม สนทะเล สนประดิพัทธ์ กระจินณรงค์ กระจินเทพา กระจินยักษ์ มะพร้าว มะขาม มะไฟบ้าน มะปรางบ้านจามจรี และไม้ตาล และเมื่อวันที่ 11 มกราคม พ.ศ. 2543 กำหนดให้องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ (ออป.) เป็นผู้ส่งออกไม้สักเพียงรายเดียว เป็นต้น กฎหมายเหล่านี้ไม่เอื้อประโยชน์ในการส่งเสริมให้ประชาชน ภาคเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในการปลูกไม้เศรษฐกิจเพิ่มขึ้น และการประกอบธุรกิจไม้ ลิตรอนสิทธิ์ประชาชน ประชาชนและผู้ประกอบการเอกชนเกิดความไม่ไว้วางใจในข้อปฏิบัติของกฎหมาย โดยเฉพาะในขั้นตอนการขอใช้ประโยชน์ที่ดิน การขออนุญาตทำไม้ ตัดไม้ การจำหน่าย และการแปรรูปไม้ ซึ่งมีขั้นตอนซับซ้อนเกิดความไม่สะดวก การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทำให้เกิดความล่าช้า ทุกจริต และเสียหายต่อธุรกิจ ส่งผลให้เกิดการเสียโอกาสในการแข่งขันทางการค้าของประเทศ การปฏิรูปประเทศช่วงรัฐบาลคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) กรมป่าไม้ได้เสนอการปรับปรุง แก้ไข และพัฒนากฎหมาย และมติคณะรัฐมนตรีบางฉบับ ให้สอดคล้องกับภารกิจที่ได้รับมอบ ที่ได้รับการแก้ไขแล้ว เมื่อปี พ.ศ. 2562 อาทิ พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 เป็นต้น

2.1.2 แนวโน้มการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจในอนาคต

จากการสำรวจเบื้องต้นของส่วนปลูกป่าภาคเอกชน สำนักส่งเสริมการปลูกป่า กรมป่าไม้ (2557) พบว่าพื้นที่ที่สามารถส่งเสริมให้ปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจได้ 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นพื้นที่ของรัฐรวม 12.11 ล้านไร่ ประกอบด้วยพื้นที่ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2541 จำนวน 1.06 ล้านไร่ พื้นที่บุกรุกระหว่างปี พ.ศ. 2545 - 2557 จำนวน 6.10 ล้านไร่ และพื้นที่บุกรุกในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น 3, 4 และ 5 จำนวน 4.95 ล้านไร่ ส่วนที่สองพื้นที่ของเอกชนซึ่งปัจจุบันมีการใช้ประโยชน์ต่าง ๆ อยู่แล้ว โดยเฉพาะพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมต่อการทำเกษตรกรรม และสามารถเปลี่ยนมาส่งเสริมให้ปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจได้ จากข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดินของประเทศไทยของกรมพัฒนาที่ดิน (2559) ประกอบด้วย นาร้าง 1.03 ล้านไร่ นา 73.34 ล้านไร่ พืชไร่ 41.22 ล้านไร่ พืชหมุนเวียน 4.33 ล้านไร่ และอื่น ๆ อีก 1.92 ล้านไร่

การส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจที่ผ่านมาของกรมป่าไม้ยังไม่ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากประสบกับข้อจำกัดในหลายประการ รัฐบาลปัจจุบันได้มีนโยบายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการแก้ไขข้อจำกัดในทางกฎหมายให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนโดยเร่งด่วน ในปี พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2562 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 16 เมษายน 2562 โดยเฉพาะมาตรา 7 กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา ให้ไม้ทุกชนิดที่ขึ้นในที่ดินกรรมสิทธิ์ หรือสิทธิครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดิน ไม่เป็นไม้หวงห้าม ซึ่งจะส่งผลให้ประชาชนสามารถตัดไม้ดังกล่าวได้โดยมีต้องขออนุญาต ประกอบกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ได้ตราพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. 2558 ให้ไม้ยืนต้นที่ออกตามกฎกระทรวง สามารถนำมาเป็นหลักประกันทางธุรกิจได้ ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 6 พฤศจิกายน 2561 โดยจะมีการประเมินมูลค่าต้นไม้ที่ปลูก ตามหลักเกณฑ์ที่สถาบันการเงินกำหนดเป็นหลักทรัพย์สินของผู้ปลูกที่จะเข้าถึงแหล่งเงินทุน ทั้งนี้ยังมีการปรับปรุงแก้ไขระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวข้องอีกหลายประการ ยิ่งสร้างความมั่นใจให้แก่ประชาชนที่สนใจลงทุนปลูกไม้เศรษฐกิจเป็นอาชีพ

ดังนั้นจึงเป็นโอกาสที่ดีที่จะส่งเสริมให้เกษตรกรที่มีที่ดินอยู่ในพื้นที่ข้างต้นปลูกไม้เศรษฐกิจ เพื่อเพิ่มพื้นที่ป่าไม้ของประเทศ เป็นอีกแนวทางในการแก้ไขปัญหาความยากจน และถือเป็นการออมเงินเพราะการปลูกไม้เศรษฐกิจต้องใช้เวลาพอสมควรกว่าจะตัดไปใช้ประโยชน์ได้ กอปรกับมูลค่าของไม้ในอนาคตมีแนวโน้มสูงขึ้น การส่งเสริมให้ประชาชนปลูกไม้เศรษฐกิจเพื่อการค้าอย่างถูกต้องตามกฎหมายและมีการรับรองด้านป่าไม้ (Forest Certification) สนับสนุนการจัดการป่าไม้ เกิดการพัฒนามาตรฐานระดับชาติ (National Standard) ที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม มีการใช้ทรัพยากรป่าไม้ที่คงไว้ซึ่งความหลากหลายทางชีวภาพ (Biodiversity) และมีความสมดุลของระบบนิเวศ ให้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจที่คุ้มค่า และด้านสังคมเป็นการช่วยเหลือชุมชนให้ได้รับประโยชน์ต่าง ๆ ในระยะยาว จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับอุตสาหกรรมไม้ไทยและในตลาดโลก อันจะทำให้ไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้เป็นสินค้าที่สำคัญในการส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย (Green GDP) ในอนาคตได้

2.1.3 เหตุผลความจำเป็นในการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจ

1) เพื่อให้บรรลุซึ่งเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) ที่จะก้าวข้ามจากประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่มีรายได้สูง กอปรกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - พ.ศ. 2564) ในยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ได้กำหนดเป้าหมายในการเพิ่มพื้นที่ป่าเศรษฐกิจของประเทศร้อยละ 15 ของเนื้อที่ประเทศ ซึ่งกรมป่าไม้ตรวจสอบแล้วพบว่าพื้นที่ดังกล่าวยังไม่ครบตามเป้าหมายอีกประมาณ 26 ล้านไร่

2) กรมป่าไม้ได้จัดทำแผนปฏิบัติการปฏิรูปทรัพยากรป่าไม้ พ.ศ. 2560 - 2579 ในการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจในพื้นที่ของเอกชน ซึ่งเป็นพื้นที่นอกเขตพื้นที่ป่าไม้ตามยุทธศาสตร์กรมป่าไม้ด้านที่ 3 ส่งเสริมธุรกิจป่าไม้และป่าเศรษฐกิจจากป่าปลูก และการส่งเสริมชุมชนในเมือง/ชุมชนชนบทเป็นพื้นที่สีเขียว กำหนดเป้าประสงค์เพิ่มป่าเศรษฐกิจ จำนวน 8.68 ล้านไร่ พื้นที่เป้าหมายดังกล่าวเป็นพื้นที่ดินกรรมสิทธิ์ และพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมต่อการทำการเกษตร หากพิจารณาแผนปฏิบัติการดังกล่าว ในช่วงที่ 1 พ.ศ. 2560 - 2564 กรมป่าไม้กำหนดเป้าหมาย

การปลูกไม้เศรษฐกิจ 853,600 ไร่ แต่การส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจระหว่าง พ.ศ. 2560 – 2563 ดำเนินการได้จำนวน 170,965 ไร่ เท่านั้น

ตารางที่ 2 พื้นที่เป้าหมายการเพิ่มป่าเศรษฐกิจ พ.ศ. 2560 - 2579

ประเภทของพื้นที่	เนื้อที่ (ล้านไร่)
พื้นที่เป้าหมายปลูกไม้เศรษฐกิจ	26.0
1. พื้นที่ในเขตป่า (พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติที่เสื่อมโทรม	9.7
1.1 พื้นที่บุกรุกปลูกยางพารา	3.1
1.2 พื้นที่บุกรุกปลูกปาล์ม	0.4
1.3 พื้นที่ป่าสงวนฯ เสื่อมสภาพ (ลุ่มน้ำ 3,4,5)	5.2
1.4 พื้นที่ในความรับผิดชอบของอนุกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.)	1.0
2. พื้นที่นอกเขตป่า	13.6
2.1 พื้นที่ที่ไม่เหมาะสม (ร้อยละ 10 ของพื้นที่ 30 ล้านไร่)	3.0
2.2 พื้นที่ในความรับผิดชอบของสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) (ไม่เกินร้อยละ 20 ของพื้นที่ 30 ล้านไร่)	5.0
2.3 พื้นที่ดินกรรมสิทธิ์อื่น ๆ	5.6
3. พื้นที่สีเขียวในเมือง	2.7

ที่มา: กรมป่าไม้ (2560)

ตารางที่ 3 แผนปฏิรูปทรัพยากรป่าไม้ พ.ศ. 2560 – 2579

แผนการส่งเสริม	เป้าหมาย (ไร่)					รวม 20 ปี
	ช่วงที่ 1		ช่วงที่ 2	ช่วงที่ 3	ช่วงที่ 4	
	2560	64-2561	69-2565	74-2570	79-2575	
1. ส่งเสริมการปลูกไม้โตเร็ว						
1.1 เพื่อการอุตสาหกรรม	13,600	400,000	500,000	1,413,000	1,413,400	3,740,000
1.2 เพื่อเป็นพลังงานทดแทน						
2. ส่งเสริมการปลูกไม้รอบตัดฟันยาว	20,000	200,000	250,000	1,000,000	1,000,000	2,470,000
3. ส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจในพื้นที่ปลูกไม้ยางพาราและพื้นที่เกษตรกรรม	20,000	200,000	250,000	1,000,000	1,000,000	2,470,000
รวมทั้งสิ้น	53,600	800,000	1,000,000	3,413,000	3,413,400	8,680,000

ที่มา: สำนักส่งเสริมการปลูกป่า กรมป่าไม้ (2560)

3) จากการประมาณความต้องการใช้ไม้ของประเทศของสมาคมธุรกิจไม้โตเร็ว เครือข่ายการรับรองไม้เศรษฐกิจและคณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2559) คาดการณ์ความต้องการใช้ไม้เพื่อกลุ่มอุตสาหกรรมต่าง ๆ เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2559 - 2579 จำนวน 58, 79.5, 100 และ 156 ล้านตัน ตามลำดับ แนวโน้มความต้องการใช้ไม้เพื่อเป็นวัตถุดิบในการผลิตสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องเกือบจะทุกกลุ่มอุตสาหกรรม โดยเฉพาะกลุ่มไม้พลังงาน (Commercial Energy) ที่หลายประเทศทั่วโลกกำลังร่วมกันผลักดันเข้ามาทดแทนพลังงานฟอสซิลที่ใช้ในอุตสาหกรรมต่าง ๆ และยังรวมถึงการผลิตไฟฟ้าชีวมวล

ตารางที่ 4 ความต้องการไม้ในอุตสาหกรรม ปี พ.ศ. 2548 - 2579

กลุ่มอุตสาหกรรมและการใช้ไม้	ปริมาณความต้องการใช้ประโยชน์ไม้ต่อปี (ล้านตัน)			
	2559	2564	2569	2579
1. เยื่อและกระดาษ (Pulp : Paper and Dissolving)	7	7	9	10
2. ชี้นไม้สับ (Wood Chips : for Export)	6	10	15	20
3. แผ่นไม้ประกอบ (Wood Composites)	6	10	18	32
4. ไม้แปรรูป (Sawn lumber : for furniture and construction)	7	8	9	11
5. เพาะเห็ดและปุ๋ยหมัก (Mushroom and Fertilizer)	0.50	0.75	1	2
6. ไม้เสาเข็ม (Pole / Pile / Scaffold)	0.50	0.75	1	2
7. ไม้พลังงานสำหรับบริโภคในครัวเรือน (Household Energy)	15	15	15	15
8. ไม้พลังงาน (Commercial Energy : chip, pallet, charcoal)	16	28	32	64
รวมทั้งสิ้น	58.00	79.50	100.00	156.00

ที่มา : สมาคมธุรกิจไม้โตเร็ว เครือข่ายการรับรองไม้เศรษฐกิจไทย
คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2559)

ความต้องการไม้ของตลาดโลก คาดการณ์ว่ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน จากปัจจัยสำคัญ ได้แก่ การเพิ่มของประชากรโลก จากประมาณ 3.7 พันล้านคน ในปี พ.ศ. 2513 เป็น 7.6 พันล้านคน ในปี พ.ศ. 2560 การเติบโตทางด้านเศรษฐกิจจากผลิตภัณฑ์มวลรวมของโลกที่เพิ่มสูงขึ้น การเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วของประเทศกำลังพัฒนา โดยเฉพาะประเทศในภูมิภาคเอเชีย นโยบายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ทำให้การผลิตไม้จากป่าธรรมชาติลดลง รวมถึงนโยบายทางด้านพลังงานที่ให้ความสำคัญการใช้พลังงานชีวมวลรวมทั้งการใช้ไม้เป็นวัตถุดิบ

2.2 การกำหนดข้อเสนอเชิงนโยบาย

2.2.1 หลักการ แนวคิด ที่ใช้เป็นกรอบหรือแนวทางในการจัดทำข้อเสนอ

ในการจัดทำข้อเสนอเพื่อขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ เรื่อง ต้นแบบการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจระดับพื้นที่ กรณีศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาสภาพปัญหาของทรัพยากรป่าไม้ สถานการณ์การปลูกไม้เศรษฐกิจในปัจจุบัน แนวโน้มการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจในอนาคต และได้นำหลักการและแนวคิดต่าง ๆ มาใช้ประกอบการวิเคราะห์ ประกอบด้วยการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและความท้าทายขององค์กร (SWOT Analysis) ด้านการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจของกรมป่าไม้ รวมถึงปัจจัยหลักที่มีความสำคัญต่อการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจ พื้นที่เป้าหมายการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจ รวมทั้งขอบเขตการศึกษา ได้ใช้ข้อมูลของจังหวัดกาญจนบุรีเป็นฐานต้นแบบการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจ

2.2.2 วิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เพื่อประกอบการจัดทำข้อเสนอ

2.2.2.1 การวิเคราะห์โดยใช้ SWOT Analysis

จากการวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกขององค์กร (SWOT Analysis) ด้านการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจของกรมป่าไม้ที่ผ่านมา พบว่ากรมป่าไม้มีจุดแข็ง (Strength) หลายประการ อาทิ กรมป่าไม้มีพื้นฐานการดำเนินงานด้านการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจ มีบุคลากรที่มีความชำนาญเฉพาะด้าน มีองค์ความรู้ทางวิชาการที่หลากหลาย และมีหน่วยปฏิบัติระดับพื้นที่ทั่วประเทศ เป็นต้น ประกอบกับมีปัจจัยด้านโอกาส (Opportunity) ที่สำคัญ อาทิ ความต้องการใช้ไม้ที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง กระแสการให้ความสำคัญทรัพยากรป่าไม้ที่ส่งผลต่อความสมดุลของระบบนิเวศและการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศโลก เป็นต้น ปัจจัยดังกล่าวมีความสำคัญในการผลักดันให้ประชาชนเกิดความสนใจปลูกไม้เศรษฐกิจ รวมถึงเอกชนและผู้ประกอบการทราบทิศทางการทำธุรกิจเกี่ยวกับไม้เศรษฐกิจเพิ่มขึ้น

2.2.2.2 สมรรถนะที่ดินที่เหมาะสมสำหรับการปลูกไม้เศรษฐกิจ

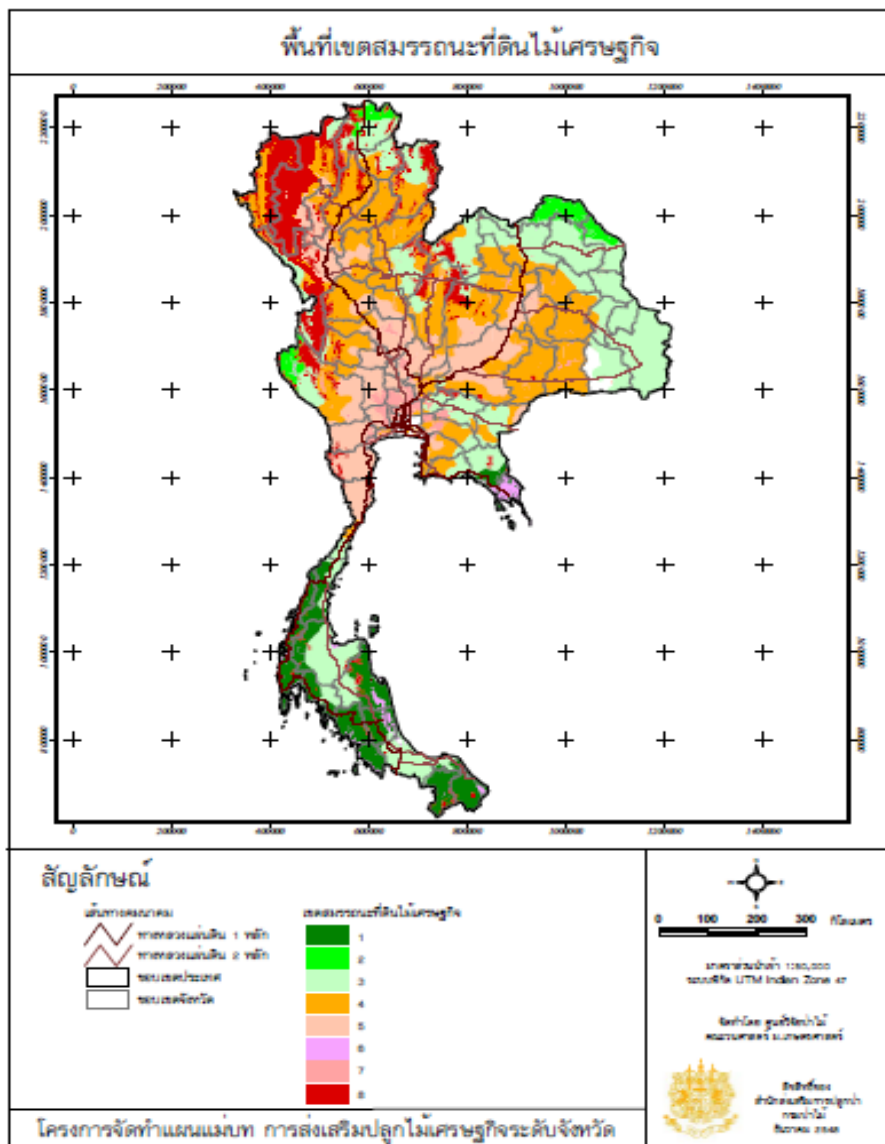
1) จากผลการศึกษาโครงการจัดทำแผนแม่บทการปลูกไม้เศรษฐกิจ โดยคณะวนศาสตร์ (2548) ได้กำหนดรูปแบบและวิธีการในการจำแนกสมรรถนะที่ดินตามความเหมาะสมสำหรับการเติบโตของไม้เศรษฐกิจ ที่อาศัยปัจจัยพื้นฐานทางสิ่งแวดล้อมประกอบด้วย ดัชนีความชื้น (H - index) ที่คำนวณได้จากปริมาณน้ำฝนกับอุณหภูมิเฉลี่ยรายเดือน อุณหภูมิ ค่าปฏิกิริยาดิน (Soil Reaction : pH) การระบายน้ำ (Drainage) และอาศัยความอุดมสมบูรณ์ของสารอาหารในดิน (Soil Fertilify) มาประกอบการพิจารณา พบว่าที่ดินจังหวัดกาญจนบุรีส่วนใหญ่จำแนกอยู่ในเขตสมรรถนะที่ 4 มีความชื้นปานกลาง ดินดี สภาพความชื้นเฉลี่ยต่อปีอยู่ในระดับปานกลาง คุณสมบัติของดินมีความเหมาะสมกับการปลูกต้นไม้ในระดับปานกลางถึงดี และเขตสมรรถนะที่ 5 ความชื้นค่อนข้างต่ำ ดินดี สภาพความชื้นเฉลี่ยตลอดปีค่อนข้างต่ำ แต่มีคุณสมบัติของดินที่เหมาะสมกับการปลูกต้นไม้ในระดับปานกลางถึงดี

2) ในการปลูกไม้เศรษฐกิจนอกจากจะเลือกปลูกพรรณไม้ที่เหมาะสมกับการใช้ประโยชน์แล้ว มีความจำเป็นต้องคัดเลือกชนิด สายพันธุ์ (family) สายต้น (clone) หรือลักษณะทางพันธุกรรมให้เหมาะสมกับพื้นที่ปลูก (Site Matching) ด้วย จากการศึกษาข้างต้นยังพบว่าที่ดินจังหวัดกาญจนบุรีมีความเหมาะสมต่อการปลูกไม้โตเร็ว เช่น ยูคาลิปตัส กระจินเทพา กระจินณรงค์

กระถินยักษ์ และไม้รอบตัดพินยาว เช่น ไม้สัก กลุ่มไม้พะยุง ประดู่ป่าและมะค่าโมงและกลุ่มไม้ยางนา และตะเคียนทอง ในระดับปานกลางถึงระดับมาก

โดยภาพรวมของจังหวัดกาญจนบุรี พื้นที่ส่วนใหญ่มีสมรรถนะที่ดินเหมาะสมกับการปลูกไม้เศรษฐกิจทั้งประเภทไม้โตเร็ว และไม้รอบตัดพินยาวหลายชนิด เป็นทางเลือกให้ประชาชนที่สนใจได้พิจารณาชนิดไม้ที่เหมาะสมกับพื้นที่ของตนเองมากขึ้น นอกจากนี้ การที่สามารถปลูกไม้ได้หลายชนิดจะเป็นการเพิ่มความหลากหลายทางชีวภาพ ทั้งด้านชนิดและระบบนิเวศภายในพื้นที่จังหวัดอีกทางหนึ่ง

ภาพที่ 2 พื้นที่เขตสมรรถนะที่ดินที่จำแนกโดยปัจจัยสภาพพื้นที่ของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2560 – 2561

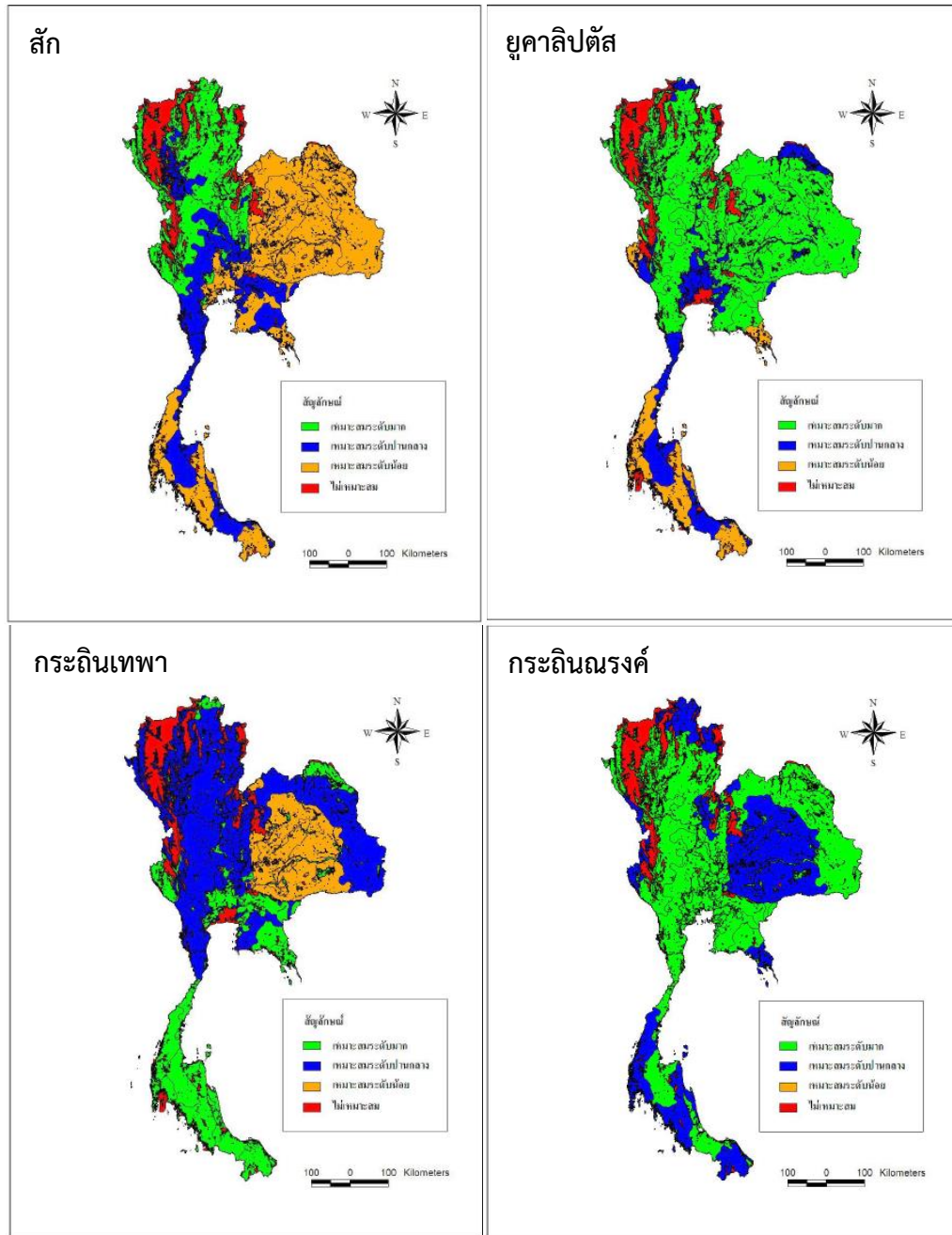


หมายเหตุ : เขตสมรรถนะที่ดินไม้เศรษฐกิจ

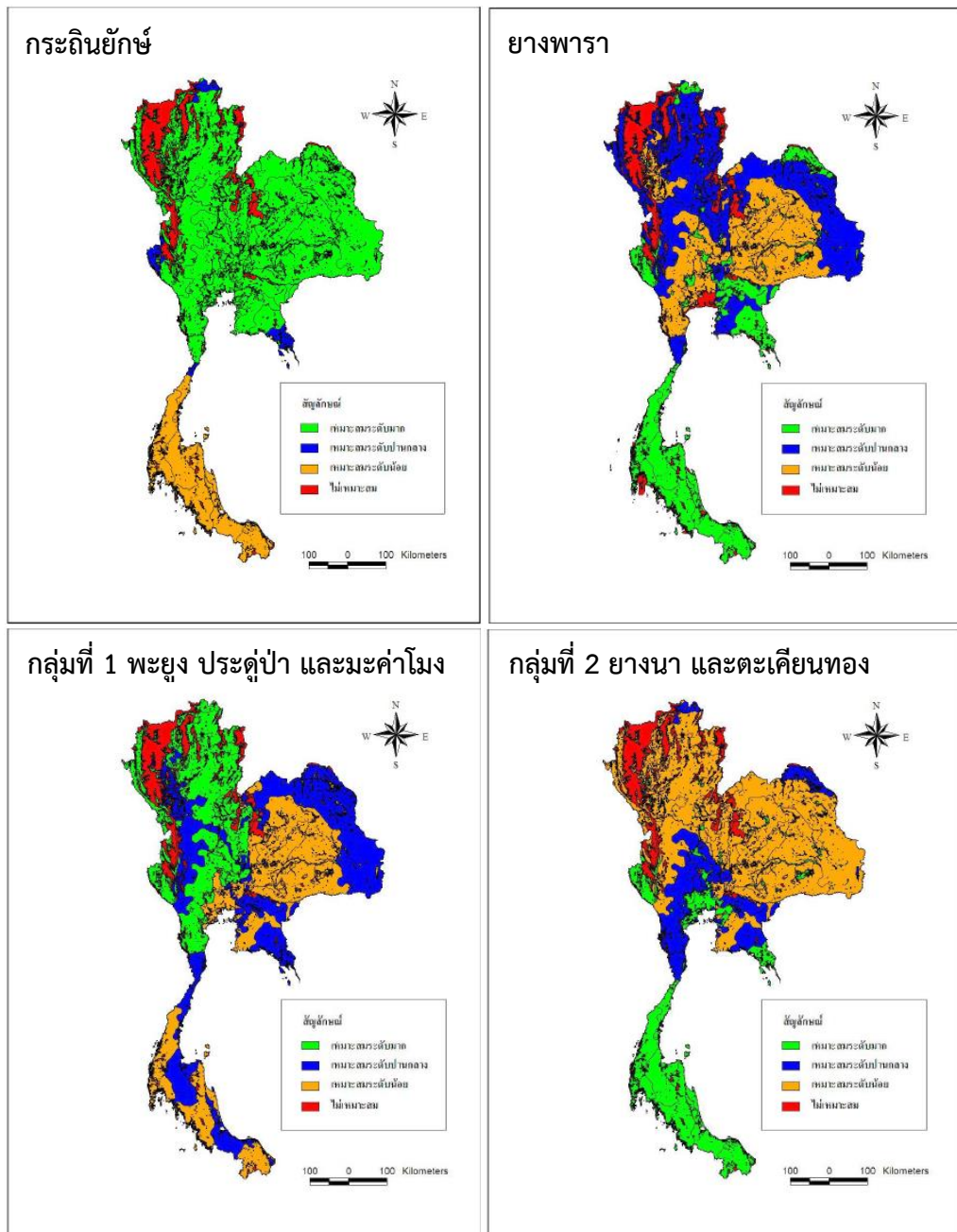
- เขตสมรรถนะที่ 1 ความชื้นสูงมาก ดินดี สภาพความชื้นเฉลี่ยตลอดปีอยู่ในระดับสูง มีคุณสมบัติดินที่เหมาะสมกับการปลูกต้นไม้ในระดับปานกลางถึงดี
- เขตสมรรถนะที่ 2 ความชื้นสูง ดินดี สภาพความชื้นเฉลี่ยตลอดปีอยู่ในระดับสูง มีคุณสมบัติดินที่เหมาะสมกับการปลูกต้นไม้ในระดับปานกลางถึงดี
- เขตสมรรถนะที่ 3 ความชื้นค่อนข้างสูง ดินดี สภาพความชื้นเฉลี่ยตลอดปีอยู่ในระดับค่อนข้างสูง มีคุณสมบัติดินที่เหมาะสมกับการปลูกต้นไม้ในระดับปานกลางถึงดี
- เขตสมรรถนะที่ 4 ความชื้นปานกลาง ดินดี สภาพความชื้นเฉลี่ยตลอดปีอยู่ในระดับปานกลาง มีคุณสมบัติดินที่เหมาะสมกับการปลูกต้นไม้ในระดับปานกลางถึงดี
- เขตสมรรถนะที่ 5 ความชื้นค่อนข้างต่ำ ดินดี สภาพความชื้นเฉลี่ยตลอดปีค่อนข้างต่ำ มีคุณสมบัติดินที่เหมาะสมกับการปลูกต้นไม้ในระดับปานกลางถึงดี
- เขตสมรรถนะที่ 6 ความชื้นค่อนข้างสูง ดินไม่ดี สภาพความชื้นเฉลี่ยตลอดปีอยู่ในระดับปานกลางถึงสูงมาก มีคุณสมบัติดินที่เหมาะสมกับการปลูกต้นไม้ในระดับต่ำถึงต่ำมาก
- เขตสมรรถนะที่ 7 ความชื้นค่อนข้างต่ำ ดินไม่ดี สภาพความชื้นเฉลี่ยตลอดปีค่อนข้างต่ำ มีคุณสมบัติดินที่เหมาะสมกับการปลูกต้นไม้ในระดับต่ำถึงต่ำมาก
- เขตสมรรถนะที่ 8 พื้นที่สูง ระดับความสูงของพื้นที่เกิน 700 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง เหมาะสมกับพรรณไม้ที่ไม่สามารถเติบโตได้ภายใต้สภาวะที่มีความชื้นสูงแต่ อุณหภูมิต่ำ

ที่มา: คณะวนศาสตร์ (2548)

ภาพที่ 3 การจำแนกเขตสมรรถนะที่ดินที่เหมาะสมสำหรับปลูกพรรณไม้สัก ยูคาลิป ตัส กระจินเทพา กระจินณรงค์ กระจินยักษ์ ยางพารา กลุ่มที่ 1 พะยูง ประดู่ป่า และมะค่าโมง และกลุ่มที่ 2 ยางนา และตะเคียนทอง



ภาพที่ 3 (ต่อ)



ที่มา: คณะวนศาสตร์ (2554)

2.2.2.3 พื้นที่เป้าหมายการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจ

การกำหนดพื้นที่เป้าหมาย ดำเนินการศึกษาวเคราะห์พื้นที่ (Spatial Analysis) โดยจำแนกพื้นที่ออกเป็น 2 ประเภท กล่าวคือ ประเภทแรก เป็นพื้นที่ไม่มีข้อจำกัดตามกฎหมาย หรือระเบียบเป็นข้อห้ามในการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจ ได้แก่ พื้นที่กรรมสิทธิ์ นิคมสหกรณ์ นิคมสร้างตนเอง พื้นที่ที่รัฐมอบให้เกษตรกรทำกินตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง อีกประเภท เป็นพื้นที่ป่าเสื่อมสภาพหรือต้องได้รับการฟื้นฟูให้เป็นป่าหรือสวนไม้เศรษฐกิจ หรือพื้นที่เกษตรกรรม เช่น เขตป่าสงวนแห่งชาติ โซน E (เศรษฐกิจ) หรือโซน A (เกษตรกรรม) หรือพื้นที่อื่นที่รัฐเห็นว่าต้องเร่งดำเนินการปลูกไม้เศรษฐกิจ เป็นการฟื้นฟูระบบนิเวศโดยด่วน

ข้อมูลของส่วนจัดการที่ดินป่าไม้ สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 10 (ราชบุรี) (2563) ระบุว่า จังหวัดกาญจนบุรีมีพื้นที่โดยประมาณ 12,115,428.98 ไร่ จากการแปลภาพถ่ายแปลสภาพป่า ช่วงปี พ.ศ. 2561 - 2562 ปรากฏว่ามีพื้นที่คงสภาพป่าจำนวน 7,501,233.33 ไร่ โดยจำแนกประเภทพื้นที่ได้ดังนี้

- | | |
|--|------------------|
| 1. พื้นที่ป่าอนุรักษ์ป่า (กรมอุทยานฯ) | 6,239,457.36 ไร่ |
| 2. ป่าสงวนแห่งชาติ (กรมป่าไม้) | 1,103,617.34 ไร่ |
| 3. พื้นที่อื่นของรัฐ (สปก.ที่ราชพัสดุฯ นิคมสหกรณ์ ป่าไม้ถาวร และกรมที่ดิน) | 4,115,850.36 ไร่ |
| 4. พื้นที่เอกชน | 656,427.25 ไร่ |

สำหรับพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามข้อ 2 จำนวน 15 ป่า เป็นพื้นที่สำหรับโครงการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาล (คทช.) ซึ่งมีร่องรอยการใช้ประโยชน์ก่อนมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 และอยู่ในพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ 3, 4 และ 5 จำนวน 192,754 ไร่ และเป็นพื้นที่ที่มีการใช้ประโยชน์หลังมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าว อยู่ระหว่าง ปี พ.ศ. 2545 - 2557 ซึ่งอยู่ในพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ 3, 4 และ 5 อีกจำนวน 69,367 ไร่ มีเงื่อนไขให้ประชาชนปลูกป่าเพื่อเศรษฐกิจไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของพื้นที่

ดังนั้นควรกำหนดพื้นที่เป้าหมายการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจ ดังนี้

- 1) พื้นที่ตามโครงการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาล (คทช.) โดยเฉพาะพื้นที่อยู่ในชั้นคุณภาพลุ่มน้ำที่ 3, 4 และ 5
- 2) ที่ดินของสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (สปก.) ซึ่งมีเงื่อนไขส่งเสริมให้ประชาชนผู้ได้รับสิทธิใช้ประโยชน์ที่ดินปลูกไม้เศรษฐกิจ 20 เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่
- 3) พื้นที่เอกชนที่มีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดิน สอดรับกับนโยบายของรัฐในการยกเลิกไม้หวงห้ามในพื้นที่ดังกล่าว เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนทั่วไปเกิดความมั่นใจเมื่อปลูกและสามารถตัดไม้ขายได้โดยมิต้องขออนุญาต ในพื้นที่นี้มีอีกส่วนหนึ่งที่ไม่เหมาะสมต่อการทำเกษตรกรรม ส่วนใหญ่ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ สภาพอากาศแห้งแล้ง ค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาสูง ผลผลิตที่ได้รับต่ำ และในบางปีราคาพืชเกษตรผันผวน ทำให้เกษตรกรเกิดภาวะหนี้สิน ควรแนะนำส่งเสริมเกษตรกรปลูกไม้เศรษฐกิจเพื่อลดความเสี่ยงในการปลูกพืชเกษตร และเป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกรอีกทางหนึ่ง รายละเอียดผลตอบแทนทางด้านเศรษฐกิจตามภาคผนวก

2.2.2.4 การใช้ข้อมูลจังหวัดกาญจนบุรีเป็นฐานการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจ

1) ด้านการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี ระหว่างปี พ.ศ. 2535 - 2563 มีประชาชนผู้ปลูกไม้เศรษฐกิจส่วนหนึ่ง ได้ขึ้นทะเบียนที่ดินเป็นสวนป่าตามพระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2558 จำนวน 1,988 ราย เนื้อที่ประมาณ 72,486 ไร่ (สำนักเศรษฐกิจการป่าไม้, 2563) ซึ่งมีผู้ปลูกไม้เศรษฐกิจอีกจำนวนหนึ่งยังไม่มีคุณภาพประสงค์ ดำเนินการขึ้นทะเบียนที่ดินเป็นสวนป่า การดำเนินการปลูกไม้เศรษฐกิจ โดยภาคส่วนต่าง ๆ ที่สามารถเป็นพื้นฐานส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจ ได้แก่

(1) หน่วยงานของรัฐ สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 10 (ราชบุรี) เป็นหน่วยงานหลักในการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจ โดยมีส่วนส่งเสริมการปลูกป่า และศูนย์ป่าไม้จังหวัด เป็นหน่วยปฏิบัติรับผิดชอบ ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี ได้ดำเนินการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจ ระหว่างปี พ.ศ. 2559 - 2563 รวมทั้งสิ้น 341 ราย เนื้อที่ 4,837 ไร่ (ส่วนส่งเสริมการปลูกป่า สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 10 (ราชบุรี), 2564)

(2) หน่วยงานของรัฐวิสาหกิจ ในพื้นที่ประกอบด้วย องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ (ออป.) ซึ่งเป็นทั้งหน่วยงานที่ดำเนินการปลูกและขายไม้เศรษฐกิจ รวมถึงการส่งเสริมเกษตรกรในพื้นที่ จึงเป็นหน่วยงานที่สามารถให้ความรู้ในการปลูกไม้เศรษฐกิจ รวมทั้งการให้คำปรึกษาจากประสบการณ์จริงได้เป็นอย่างดี ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ดำเนินการปลูกไม้เศรษฐกิจ พื้นที่ทั้งหมดประมาณ 55,141.25 ไร่ และช่วงปี พ.ศ. 2561 - 2564 ส่งเสริมเกษตรกรปลูกไม้เศรษฐกิจ จำนวน 230 ราย เนื้อที่ 4,300 ไร่ (องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้, 2564) อีกหน่วยงานหนึ่งได้แก่ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) จะเป็นแหล่งเงินทุนที่สำคัญของผู้สนใจปลูกไม้เศรษฐกิจอีกทางหนึ่ง

(3) หน่วยงานของภาคธุรกิจเอกชน ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี มีผู้ประกอบการรายใหญ่ที่ดำเนินการปลูกไม้เศรษฐกิจ อาทิ บริษัท ปูนซีเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) (SCG) บริษัท เมโทรไฟเบอร์ และบริษัทสยามฟอเรสทรี จำกัด เป็นต้น ซึ่งถือว่าเป็นหน่วยงานที่มีความสำคัญด้านเทคโนโลยี นวัตกรรมการปลูกสร้างสวนป่าไม้เศรษฐกิจ และสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้แก่ผู้สนใจที่จะปลูกไม้เศรษฐกิจเป็นอาชีพ

2) ในปี พ.ศ. 2561 - 2563 กรมป่าไม้กำหนดแผนงานส่งเสริมและสนับสนุนผู้ปลูกไม้เศรษฐกิจให้เกิดการรวมกลุ่ม อันประกอบด้วยผู้ปลูก ผู้สนใจไม้เศรษฐกิจ ผู้ประกอบการธุรกิจไม้ จัดตั้งเป็นเครือข่ายผู้ปลูกสวนป่า ในระดับจังหวัดทุกจังหวัด เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงทางธุรกิจไม้ การต่อยอดในการแปรรูปไม้ ผลิตภัณฑ์ไม้ เกิดอำนาจการต่อรองราคาในตลาดไม้ และสามารถบริหารจัดการผลผลิตที่ได้จากสมาชิกรองรับความต้องการของตลาดไม้ที่ผันแปร มีการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายผู้ปลูกสวนป่า ให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสร้างสมประสบการณ์ด้านต่าง ๆ รวมถึงการร่วมกันพิจารณาวางแผน แก้ไขปัญหาในการปลูกไม้เศรษฐกิจในพื้นที่รับผิดชอบ ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี นครปฐม และสุพรรณบุรี ได้มีการจัดตั้งเครือข่ายผู้ปลูกสวนป่าแล้วจังหวัดละ 1 เครือข่าย รวมสมาชิกเครือข่ายทั้งหมด 217 ราย เฉพาะจังหวัดกาญจนบุรี มีสมาชิกจำนวน 53 ราย นอกจากนั้น กรมป่าไม้ยังได้จัดตั้งสหกรณ์สวนป่าภาคเอกชนจังหวัดกาญจนบุรี ตั้งอยู่ที่ตำบลด่านมะขามเตี้ย อำเภอด่านมะขามเตี้ยมีสมาชิกสหกรณ์จำนวน 68 ราย

3) ตลาดไม้และแหล่งรับซื้อไม้ ด้านตลาดไม้และแหล่งรับซื้อไม้ เป็นปัจจัยหลักที่สำคัญในการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจไม่ว่าจะเป็นไม้โตเร็วที่สามารถขายไม้ได้ ตั้งแต่อายุ 2 - 6 ปี หรือไม้รอบตัดฟันยาวที่ผู้ปลูกต้องรอคอยผลผลิตประมาณ 15 - 20 ปีขึ้นไป การมีตลาดไม้และแหล่งรับซื้อไม้ในระดับพื้นที่ จะทำให้ผู้ปลูกทราบความเคลื่อนไหวราคาขายไม้ การขนส่งไม้ไปขายภายในพื้นที่ไม่เสียค่าใช้จ่ายมาก เกิดความมั่นใจในการลงทุน จากการสำรวจตลาดไม้และแหล่งรับซื้อไม้ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 10 (ราชบุรี) มีจำนวน 120 แห่ง กระจายอยู่ในจังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี นครปฐม และสุพรรณบุรี มีความต้องการไม้ทั้งหมดประมาณ 16,295,423 ต้น/ปี (ส่วนส่งเสริมการปลูกป่า, 2564) ผู้ปลูกสามารถใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจก่อนการปลูกและการขายไม้ได้

ตารางที่ 5 ความต้องการไม้ในจังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี นครปฐม และสุพรรณบุรี

จังหวัด	ประเภทอุตสาหกรรม	ความต้องการไม้ (ต้น)
จังหวัดกาญจนบุรี	ไม้แปรรูป เฟอร์นิเจอร์	57,610
	เยื่อและกระดาษ	663,633
จังหวัดราชบุรี	ไม้แปรรูป เฟอร์นิเจอร์ ผลิตภัณฑ์	15,516,928
	แผ่นไม้ประกอบ	30,258
จังหวัดนครปฐม	ไม้แปรรูป เฟอร์นิเจอร์	4,680
	เยื่อและกระดาษ	10,000
	เสาเข็ม	4,500
จังหวัดสุพรรณบุรี	ไม้แปรรูป เฟอร์นิเจอร์ ผลิตภัณฑ์	3,271
	เสาเข็ม	3,343
	ชิ้นไม้สับ	1,200
รวม		16,295,423

หมายเหตุ: ชนิดพันธุ์ไม้ ได้แก่ กระจินเทพา ประดู่ป่า ไผ่รวก ยาง ยางพารา ยูคาลิปตัส สัก สนประดิพัทธ์ เป็นต้น รวมถึงไม้นำเข้าจากต่างประเทศ

ที่มา: ส่วนส่งเสริมการปลูกป่า สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 10 (ราชบุรี) (2564)

2.2.3 แนวทางในการแก้ปัญหาหรือพัฒนานโยบายที่สอดคล้องกับการวิเคราะห์

ผู้ศึกษาขอเสนอแนะข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจซึ่งจะทำให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนี้

1) ข้อเสนอที่ 1 การทบทวนและปรับปรุงยุทธศาสตร์ส่งเสริมไม้เศรษฐกิจของกรมป่าไม้ ประกอบด้วย การผลักดันไม้เศรษฐกิจสู่ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด การกำหนดเขตปลูกไม้เศรษฐกิจ และการกำหนดกรอบการพิจารณาจัดทำโครงการสนับสนุนการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจในแต่ละพื้นที่ ภายใต้บริบทและเงื่อนไขที่แตกต่างกัน

2) ข้อเสนอที่ 2 การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย การสร้างความเข้มแข็งภาคีเครือข่ายไม้เศรษฐกิจ และเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงาน เพื่อส่งเสริมไม้เศรษฐกิจตามหลักธรรมาภิบาล

สาระสำคัญของข้อเสนอดังกล่าว มีรายละเอียดดังนี้

2.2.3.1 ข้อเสนอที่ 1 การทบทวนและปรับปรุงยุทธศาสตร์ส่งเสริมไม้เศรษฐกิจของกรมป่าไม้

1) การผลักดันไม้เศรษฐกิจสู่ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด

กระบวนการนำเข้าสู่ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด เพื่อใช้เป็นกรอบการผลักดันการปลูกไม้เศรษฐกิจภายในจังหวัด เป็นเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญเป็นลำดับแรก โดยเฉพาะการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับไม้เศรษฐกิจ ให้ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งหน่วยงานของรัฐ เอกชนและประชาชน เกิดความคิดเห็นในทิศทางเดียวกันที่จะทำให้เกิดการส่งเสริมประชาชนปลูกไม้เศรษฐกิจ การประกอบการธุรกิจไม้ต่าง ๆ และธุรกิจที่เกี่ยวข้อง อุตสาหกรรมที่ใช้ไม้เป็นวัตถุดิบในการผลิต เพื่อการอุปโภคภายในประเทศหรือการส่งออกจำหน่ายยังต่างประเทศ ส่งผลการเติบโตทางเศรษฐกิจตั้งแต่ระดับฐานรากจนถึงระดับประเทศ และกำหนดให้เป็นยุทธศาสตร์หลักการพัฒนาจังหวัด กิจกรรมหรือภารกิจใดที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานอื่น หน่วยงานพื้นที่สามารถทำไปจัดทำแผนงานสนับสนุนการปลูกไม้เศรษฐกิจเสนอต้นสังกัด เพื่อพิจารณาได้ง่ายขึ้นและทันต่อสถานการณ์ กระบวนการดังกล่าวอาจเป็นเวทีรับฟังความคิดเห็น การประชาสัมพันธ์ให้ทราบถึงมิติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งใช้ระยะเวลาดำเนินการพอสมควร และในการผลักดันไม้เศรษฐกิจสู่ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด อาจเกิดปัญหาบางประการ เช่น ช่องทางการเข้าถึงข้อมูลระหว่างหน่วยงานและภาคเอกชน การวางแผนการลงทุนประกอบธุรกิจไม้ การสื่อสารให้ประชาชนเตรียมความพร้อมในการพิจารณาปลูกไม้เศรษฐกิจเป็นอาชีพ

2) กำหนดเขตปลูกไม้เศรษฐกิจ

เป็นปัจจัยของความสำเร็จอีกประการหนึ่งที่จะสร้างความเชื่อมั่นแก่ประชาชนผู้สนใจปลูกไม้เศรษฐกิจ และผู้ประกอบการธุรกิจไม้ตัดสินใจในการลงทุน ลดความเสี่ยงทั้งผู้ปลูกและผู้ซื้อ การพิจารณากำหนดพื้นที่หรือเขตปลูกไม้เศรษฐกิจจะสร้างความชัดเจนว่าพื้นที่หรือท้องที่ใดมีความเหมาะสมต่อการปลูกไม้เศรษฐกิจประเภทหรือชนิดใด จึงมีความจำเป็นต้องศึกษารายละเอียดสมรรถนะที่ดินที่เหมาะสมสำหรับปลูกพรรณไม้แต่ละชนิด โดยไม้ที่ปลูกจะสามารถเจริญเติบโตได้ดี ให้ผลผลิตสูงและมีคุณภาพไม้ดี ในกรณีบางพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม ความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำมาก อาจพิจารณาการปลูกไม้พลังงานหรือไม้โตเร็วบางชนิด การกำหนดเขตปลูกไม้เศรษฐกิจแต่ละชนิดต้องพิจารณาความต้องการของตลาดไม้รวมถึงแหล่งรับซื้อประกอบด้วย นอกจากนี้การกำหนดเขตปลูกไม้เศรษฐกิจ อาจเป็นจุดเริ่มต้นของการรวมกลุ่มเกษตรกรและการสร้างนิคมอุตสาหกรรมการรวมกลุ่มเพื่อลดต้นทุนการขนส่ง ส่งเสริมการจัดตั้งโรงงานอุตสาหกรรมไม้ในระดับพื้นที่

3) กรอบการพิจารณาการจัดทำโครงการสนับสนุนการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจ

การจัดทำโครงการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจที่ผ่านมานั้น นอกจากยึดถือกรอบนโยบายของรัฐบาล และวัตถุประสงค์ของการปลูกแล้ว ยังต้องพิจารณารายละเอียดวิธีการขับเคลื่อนและรูปแบบการส่งเสริมให้สอดคล้องกับเงื่อนไขหรือข้อจำกัดในบริบทที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

(1) เงื่อนไขของพื้นที่เป้าหมาย

พื้นที่ตามโครงการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายของรัฐบาล (คทช.) หากเป็นพื้นที่ส่งเสริมอยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 3, 4 และ 5 ก่อนมติคณะรัฐมนตรี 30 มิถุนายน 2541 ไม่มีเงื่อนไขการใช้ประโยชน์ที่ดิน สามารถดำเนินการส่งเสริมได้ทุกรูปแบบ แต่ถ้าหากพื้นที่นั้นอยู่หลังมติคณะรัฐมนตรี ดังกล่าว รัฐอนุญาตให้อยู่อาศัยและทำกินแบบแปลงรวม โดยออกแบบการใช้พื้นที่ร่วมกันระหว่างชุมชนและหน่วยงานของรัฐ ชุมชนต้องดูแลรักษาและใช้ประโยชน์พื้นที่ในลักษณะที่เกื้อกูลต่อการอนุรักษ์ และมีเงื่อนไขให้ปลูกป่าเพื่อเศรษฐกิจไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของพื้นที่

(2) ที่ดินของเกษตรกร ไม่ว่าจะเป็ประเภทที่ดินใดก็ตาม หากเป็นพื้นที่เกษตรกรรมหรือปลูกไม้ยางพารา การส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจอาจมีความจำเป็นต้องส่งเสริมการปลูกในลักษณะวนเกษตร โดยปลูกไม้เศรษฐกิจร่วมกับพืชเกษตร การปลูกไม้เศรษฐกิจในพื้นที่ปลูกไม้ยางพารา ต้องคำนึงถึงการเติบโตของไม้ที่ปลูกและผลผลิตจากไม้ยางพาราประกอบกัน

(3) การออกแบบรูปแบบ/โครงการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจทั้งประเภทไม้โตช้าหรือไม้รอบตัดฟันยาว ควรคำนึงถึงการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างเต็มศักยภาพ โดยเฉพาะในช่วง 1-3 ปีแรก ต้นไม้ที่ปลูกยังมีขนาดเล็ก หากวางแผนการกำหนดระยะปลูกที่เหมาะสม จะสามารถปลูกพืชเกษตรอื่นควบคู่ได้ เป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกรในระหว่างที่รอผลผลิตจากไม้ ดังนั้นจึงต้องพิจารณาปรับรูปแบบการส่งเสริมให้เหมาะสมกับพื้นที่และความต้องการของเกษตรกรในแต่ละราย

2.2.3.2 ข้อเสนอที่ 2 การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม

1) การสร้างความเข้มแข็งภาคีเครือข่ายไม้เศรษฐกิจ

การส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจโดยหน่วยงานของรัฐที่ผ่านมาขาดการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ กลไกการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร จะไม่สามารถประสบผลสำเร็จได้เลยหากไม่ได้มีการมีส่วนร่วมจากภาคเอกชน ภาคประชาสังคม รวมถึงหน่วยงานอื่น ๆ ของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการเงินการคลัง หรือในบริบทอื่นที่เกี่ยวข้อง ในส่วนของภาคเอกชนจะมีบทบาทในการปลูกไม้เศรษฐกิจโดยเฉพาะไม้โตเร็ว ที่ดำเนินการในลักษณะส่งเสริมการปลูกไม้แบบมีพันธะสัญญา (Contact Farming) หรือการดำเนินการปลูกในอุตสาหกรรมแบบครบวงจร

ดังนั้นต้องมีการสนับสนุนการเสริมสร้างความร่วมมือและการรวมกลุ่มของผู้ปลูกไม้เศรษฐกิจ และองค์กรอื่น ๆ อาทิ สมาคม ชมรม เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน สหกรณ์ ผู้ประกอบการ เกิดความเชื่อมโยงทางธุรกิจไม่อย่างแท้จริง สร้างเกษตรกรผู้ปลูกไม้เศรษฐกิจต้นแบบพร้อมพัฒนาเป็น Smart Farmer ที่สามารถนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมไปปรับใช้ในการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร และผู้ประกอบการต้นแบบ ขยายความร่วมมือองค์กรภาคประชาสังคม และธุรกิจเป็นหุ้นส่วนการทำงาน เพื่อพัฒนาไม้เศรษฐกิจอย่างมีส่วนร่วม ตลอดจนผลักดันการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจสู่การพัฒนาอาชีพเกษตรกรและผู้ประกอบการรายสาขาที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกษตรกรและผู้ประกอบการ มีศักยภาพและความพร้อมทั้งความรู้และทักษะในการวางแผนการปลูกและผลิตไม้เศรษฐกิจ ตลอดจนการพัฒนาการเข้าถึง การแบ่งปันความรู้ประสบการณ์ การเข้าถึงเทคโนโลยี และนวัตกรรม รวมถึงแหล่งเงินทุนสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำให้แก่เกษตรกรและผู้ประกอบการ

2) เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงาน เพื่อส่งเสริมไม้เศรษฐกิจตามหลักธรรมาภิบาล
หน่วยงานของรัฐต้องร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในการจัดทำและพัฒนาฐานข้อมูลไม้เศรษฐกิจอย่างเป็นระบบให้ครบทุกมิติ ในลักษณะ Big Data ได้แก่ ผู้ปลูกไม้เศรษฐกิจ กำลังผลิตไม้ เครือข่ายผู้ปลูกไม้เศรษฐกิจ แหล่งรับซื้อไม้ อุตสาหกรรมไม้ เป็นต้น เป็นฐานข้อมูลทั้งระดับพื้นที่และระดับประเทศที่เป็นปัจจุบัน พร้อมจัดทำช่องทางการเข้าถึงข้อมูลที่ไม่มีการซับซ้อน ง่ายต่อการค้นหา มีการจัดรูปแบบองค์การบริหารจัดการไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร พัฒนาขีดความสามารถเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเพื่อรองรับภารกิจ อันจะทำให้มีระบบกลไกและเครื่องมือในการสนับสนุนการบริหารจัดการที่มีเอกภาพบนพื้นฐานนโยบายที่ชัดเจน และระบบบริหารจัดการที่มีธรรมาภิบาลเป็นที่ยอมรับทั้งในระดับชาติและระดับสากล

การเสริมสร้างและพัฒนาการวิจัย พัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมด้านไม้เศรษฐกิจ ด้านการคัดเลือกพื้นที่ การคัดเลือกพันธุ์ไม้ ระบบการปลูก ระบบการจัดการและเก็บผลผลิต การพัฒนาและแปรรูปผลิตภัณฑ์ไม้ การผลิตที่ไม่มีของเสียจากการผลิต (Zero-Waste) ระบบการขนส่งไม้ การเข้าถึงระบบตลาดและกลุ่มผู้บริโภค รวมถึงการเพิ่มผลิตภาพทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ

สรุปข้อเสนอแนวทางการแก้ไขหรือพัฒนาเรื่องต้นแบบการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจระดับพื้นที่ กรณีศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี ผู้ศึกษาคาดว่าจะเกิดประโยชน์ในการเพิ่มพื้นที่ป่าเศรษฐกิจของประเทศ ประชาชนมีรายได้จากไม้ที่ปลูก จะเกิดการต่อยอดทางธุรกิจไม่อย่างกว้างขวาง ซึ่งจะช่วยยกระดับเศรษฐกิจของจังหวัดและประเทศ กรมป่าไม้สามารถพิจารณานำไปปรับใช้กับจังหวัดอื่นในลักษณะเดียวกัน หากมีปัญหาอุปสรรคหรือข้อจำกัดบางประการ ก็สามารถแก้ไข ปรับปรุง พัฒนาในรายละเอียดให้มีความเหมาะสมกับพื้นที่นั้น ๆ ซึ่งจะทำให้การเพิ่มป่าเศรษฐกิจบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

2.2.4 แผนการดำเนินงานและตัวชี้วัด

ข้อเสนอแนวทางในการแก้ไขหรือพัฒนาดังกล่าว ได้กำหนดตัวชี้วัดในภาพรวมคือ พื้นที่ป่าในเขตพื้นที่ส่งเสริมไม้เศรษฐกิจจังหวัดกาญจนบุรี เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 และเพื่อให้เกิดเป็นรูปธรรมตามที่คาดหมายไว้ทั้งปริมาณ คุณภาพ และระยะเวลา (Duration) จึงกำหนดแผนการปฏิบัติการเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานไว้ 2 ระยะ ดังนี้

1. แผนระยะสั้น (Short Term Plan) เป็นแผนปฏิบัติการเร่งรัดที่ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2564 ได้แก่การจัดตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนไม้เศรษฐกิจสู่ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด กลไกความร่วมมือภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง และการพัฒนาประสิทธิภาพระบบการบริหารงานส่งเสริมไม้เศรษฐกิจ

2. แผนระยะกลาง (Intermediate Term Plan) ได้แก่การพัฒนาและปรับปรุงกฎหมายร่วมกับหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจ การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด การกำหนดเขตปลูกไม้เศรษฐกิจ การออกแบบและจัดทำโครงการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจ รวมถึงการพัฒนามาตรการทางการตลาดและการเงิน ซึ่งควรดำเนินการให้แล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2566 เป็นการเตรียมความพร้อมในมิติต่าง ๆ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่ประชาชนและเอกชนที่สนใจ

3. แผนระยะยาว (Long Term Plan) เป็นการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจที่กำหนดไว้ ควบคู่กับการจัดทำเครือข่ายผู้ปลูกไม้เศรษฐกิจ และติดตามประเมินผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ โดยแล้วเสร็จภายในปี พ.ศ. 2570

รายละเอียดการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ดังนี้

ตารางที่ 6 การขับเคลื่อนต้นแบบการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจระดับพื้นที่ กรณีศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี พ.ศ. 2564 - 2570

ประเภท ของแผน	แผนปฏิบัติการ	ตัวชี้วัดผลผลิต	ระยะเวลา		
			64	65-66	67-70
SHORT TERM PLAN	1. จัดตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนไม้เศรษฐกิจสู่ยุทธศาสตร์ การพัฒนาจังหวัดและกลไกความร่วมมือกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง	1. มีการจัดตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนไม้เศรษฐกิจสู่ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด ไม่น้อยกว่า 3 คณะ	✓		
	2. พัฒนาประสิทธิภาพระบบการบริหารงานส่งเสริมไม้เศรษฐกิจ	2. จำนวนนักส่งเสริมไม้เศรษฐกิจไม่น้อยกว่า 50 คน	✓		
INTERMEDIATE TERM PLAN	3. การพัฒนาและปรับปรุงกฎหมายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ การส่งเสริมไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร	3. -การเสนอกฎหมายใหม่ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจไม่น้อยกว่า 2 ฉบับ -หลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับไม้เศรษฐกิจสำหรับเกษตรกรและผู้ประกอบการ ได้รับการพัฒนา/ปรับปรุงภายใต้กรอบการดำเนินงานที่กำหนดร่วมกันจากทุกภาค ส่วนที่เกี่ยวข้อง		✓	
	4. จัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดด้านการส่งเสริม ไม้เศรษฐกิจ	4. ร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดด้านการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจ		✓	
	5. กำหนดเขตปลูกไม้เศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรีและ จัดเตรียมพื้นที่รองรับการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจ	5. - แผนที่เขตพื้นที่ส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจของจังหวัดกาญจนบุรี - พื้นที่ป่าในเขตพื้นที่ส่งเสริมไม้เศรษฐกิจจังหวัดกาญจนบุรีเพิ่มขึ้น ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80		✓	
	6. ออกแบบและจัดทำโครงการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจ	6. มีรูปแบบ/โครงการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจแต่ละพื้นที่		✓	
	7. พัฒนามาตรการทางการตลาดและการเงิน	7. มีตลาดรับซื้อไม้ในจังหวัดกาญจนบุรีไม่น้อยกว่า 50 แห่ง		✓	
	8. จัดตั้งกลไกสร้างความรู้ความเข้าใจในการดำเนินการส่งเสริม ไม้เศรษฐกิจแก่ประชาชน ภาคเอกชน	8. - มีระบบออนไลน์การให้บริการข้อมูลไม้เศรษฐกิจแบบ One stop service - มีแผนการประชาสัมพันธ์เชิงรุกเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในการ ดำเนินการ ส่งเสริมไม้เศรษฐกิจ		✓	
LONG TERM PLAN	9. ดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจ	9. พื้นที่ของเกษตรกรรายย่อยที่อยู่ในเขตพื้นที่ได้รับการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80			✓
	10. จัดทำเครือข่ายและเสริมสร้างความเข้มแข็งเครือข่ายผู้ปลูก ไม้เศรษฐกิจ	10. มีเครือข่ายผู้ปลูกไม้เศรษฐกิจ ที่มีเกษตรกรรายย่อยและผู้ประกอบการ ที่เกี่ยวข้องกับไม้เศรษฐกิจ ไม่น้อยกว่า 500 คน			✓
	11. ติดตามประเมินผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบโดยการมี ส่วนร่วมกับภาคส่วนอื่น	11. มีระบบติดตามประเมินผลการดำเนินงานโดยการมีส่วนร่วมกับภาคส่วนอื่น			✓

2.2.5 ปัจจัยที่อาจมีผลกระทบต่อความสำเร็จของการดำเนินการตามข้อเสนอ พร้อมระบุแนวทางบริหารจัดการที่เป็นรูปธรรม

ปัจจัยที่คาดว่าจะอาจมีผลกระทบต่อส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจมีดังนี้

1. นโยบายด้านการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจมีความต่อเนื่องทั้งด้านการปลูก การตัดไม้ การแปรรูปไม้ และการจำหน่ายทั้งในและต่างประเทศ การปลูกไม้เศรษฐกิจเป็นการลงทุนระยะยาวใช้เวลาหลายปีกว่าผู้ปลูกจะได้รับผลผลิต หากขาดความต่อเนื่องอาจส่งผลกระทบต่อผู้ปลูกด้านความเสี่ยงและผู้ประกอบการที่ขาดแคลนวัตถุดิบในการผลิต
2. การปรับปรุงแก้ไขระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้เอื้อประโยชน์ต่อการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจและธุรกิจไม้ ปรับลดขั้นตอนในทางปฏิบัติเกิดความสะดวก ไม่ซ้ำซ้อน หรือใช้เวลานานจนเกิดความเสียหายทางธุรกิจ ได้แก่ การขออนุญาตใช้ประโยชน์ที่ดิน การทำไม้ ตัดไม้ แปรรูปไม้ การนำเคลื่อนที่ไม้ การจำหน่ายไม้เพื่อการส่งออก
3. การนำเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการบริการแก่ประชาชน รวมถึงการบริการทางวิชาการลดการใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่รัฐ ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการได้อย่างเท่าเทียม
4. การสร้างแรงจูงใจของภาครัฐ ด้านการตลาด แหล่งทุน การลดหย่อนภาษีผู้ปลูก การลดอัตราภาษีการส่งออกไม้
5. การส่งเสริมให้เกิดวิสาหกิจชุมชน ร่วมกันดำเนินการแปรรูปไม้ จัดทำผลิตภัณฑ์ไม้หรือผลิตภัณฑ์อื่นที่ใช้ไม้เป็นวัตถุดิบในการผลิต เพื่อเพิ่มมูลค่าไม้ที่ปลูก

2.3 ภาวะผู้นำเพื่อการขับเคลื่อนข้อเสนอ

ลักษณะของผู้นำที่สำคัญที่จะสนับสนุนการขับเคลื่อนการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจมีดังนี้

1. สามารถคิดวิเคราะห์และคาดการณ์อย่างเป็นระบบ การเกาะติดสถานการณ์ไม้เศรษฐกิจทั้งในระดับพื้นที่ ระดับประเทศ รวมถึงต่างประเทศ เล็งเห็นการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ตั้งแต่การปลูก การประกอบการอุตสาหกรรมไม้ และการส่งออก พร้อมกำหนดแนวทางตอบสนอง
2. มีคุณลักษณะในการสร้างความสัมพันธ์กับภาคส่วนต่าง ๆ ด้านความร่วมมือ สื่อสารให้ผู้เกี่ยวข้อง เช่น เจ้าหน้าที่รับผิดชอบ ประชาชน เอกชน สร้างความรู้ความเข้าใจถึงความสำคัญ รวมถึงรายละเอียดเกี่ยวกับไม้เศรษฐกิจ ในการปลูกไม้เศรษฐกิจเพื่อเป็นฐานทรัพยากรธรรมชาติ และได้รับประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจที่คุ้มค่า
3. มีความรอบรู้ ความเข้าใจในบริบทต่าง ๆ ของไม้เศรษฐกิจอย่างครบวงจรในการดำเนินงานปลูกไม้เศรษฐกิจ รวมถึงการแก้ไขปัญหาอุปสรรค และการถ่ายทอดงานแก่ผู้ร่วมงานหรือทีมงาน

โดยสรุปภาวะผู้นำที่จะสนับสนุนการขับเคลื่อนการปลูกไม้เศรษฐกิจนั้น ต้องมุ่งเน้นผลของการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจเป็นสำคัญ สื่อสารสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างทีมงาน และภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการร่วมมือกันดำเนินการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจ หรือแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นเป็นภาวะผู้นำแบบนักบริหาร (Exclutiver)

3. แผนพัฒนาตนเอง

(ข้อมูลส่วนบุคคลไม่เผยแพร่)

บรรณานุกรม

- กรมป่าไม้. 2563. **พื้นที่ป่าไม้ ปี พ.ศ. 2563**. แหล่งที่มา: <https://www.facebook.com/FSA.RFD/>, 26 เมษายน 2564.
- กรมป่าไม้. 2560. **พื้นที่เป้าหมายการเพิ่มป่าเศรษฐกิจ พ.ศ. 2560 – 2579**. กรุงเทพฯ.
- กรมป่าไม้. 2564. **โครงสร้างหน่วยงาน**. แหล่งที่มา: <https://www.forest.go.th/about/structure/>, 20 เมษายน 2564.
- กรมพัฒนาที่ดิน. 2559. **สรุปประเภทการใช้ที่ดิน ประเทศไทย ปี พ.ศ. 2558/2559**. แหล่งที่มา: http://www1.ldd.go.th/web_OLP/result/luse_result58-59.htm, 20 เมษายน 2564.
- คณะวนศาสตร์. 2558. **แผนแม่บทการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจระดับประเทศ**. รายงานฉบับสมบูรณ์. ศูนย์วิจัยป่าไม้ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ
- สมาคมธุรกิจไม้โตเร็ว เครือข่ายการรับรองไม้เศรษฐกิจไทย คณะวนศาสตร์. 2559. **ความต้องการไม้ในอุตสาหกรรม ปี พ.ศ. 2548 – 2579**. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ส่วนจัดการที่ดินป่าไม้. 2563. **พื้นที่เป้าหมายการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจ**. สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 10 (ราชบุรี), ราชบุรี.
- ส่วนปลูกป่าภาคเอกชน สำนักส่งเสริมการปลูกป่า. 2557. **การสำรวจพื้นที่ที่สามารถส่งเสริมให้ปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ**. กรมป่าไม้, กรุงเทพฯ.
- ส่วนปลูกป่าภาคเอกชน สำนักส่งเสริมการปลูกป่า. 2563. **การส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจในพื้นที่เอกชน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537 – 2563**. กรมป่าไม้, กรุงเทพฯ.
- ส่วนส่งเสริมการปลูกป่า. 2564. **การส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจระหว่างปี พ.ศ. 2559 – 2563 ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี**. สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 10 (ราชบุรี), ราชบุรี.
- สำนักส่งเสริมการปลูกป่า. 2560. **แผนปฏิรูปทรัพยากรป่าไม้ พ.ศ. 2560 – 2579**. กรมป่าไม้, กรุงเทพฯ.
- สำนักเศรษฐกิจการป่าไม้. 2563. **จำนวนผู้ปลูกไม้เศรษฐกิจที่ขึ้นทะเบียนที่ดินเป็นสวนป่าในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี**. กรมป่าไม้, กรุงเทพฯ.
- องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้. 2564. **การส่งเสริมเกษตรกรปลูกไม้เศรษฐกิจระหว่างปี พ.ศ. 2561 – 2564 ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี**. ราชบุรี.

ภาคผนวก
ผลตอบแทนทางด้านเศรษฐกิจ

ที่	ชนิดไม้ที่ปลูก	ระยะเวลา (ปี)	ระยะปลูก (เมตร)	ผลผลิต (ต่อไร่)	ต้นทุน (บาท/ไร่)	รายได้ (บาท/ไร่)	กำไรสุทธิ (บาท/ไร่)	กำไรเฉลี่ยต่อปี (บาท/ไร่)	หมายเหตุ
1	ไม้สัก	8	2x4	11.00 ลบ.ม.	13,300.00	37,510.00	24,210.00		
		15	2x4	15.50 ลบ.ม.	5,800.00	189,426.00	183,626.00		
		22	2x4	16.00 ลบ.ม.	5,000.00	317,312.00	312,312.00		
		30	2x4	28.75 ลบ.ม.	5,000.00	749,254.00	744,254.00		
รวม				71.25 ลบ.ม.	29,100.00	1,293,502.00	1,264,402.00	4,214,673.00	
2	ยูคาลิปตัส	4	1x1.5 x6 /2x4 (แถวคู่)	10.00 ต้น	4,280.00	12,000.00	7,720.00	2,573.00	รอบตัดฟัน 3 ปี
	แตกหน่อ ครั้งที่ 1	7		8.00 ต้น	2,432.00	9,600.00	7,168.00	2,389.00	
	แตกหน่อ ครั้งที่ 2	10		8.00 ต้น	1,832.00	9,600.00	7,768.00	2,589.00	
รวม				26.00 ต้น	8,544.00	20,400.00	11,856.00	2,517.00	
3	กระถินเทพา	5	2x3	13.40 ต้น	9,871.53	16,080.00	6,208.47	1,241.69	
4	กระถินยักษ์	5	1x3	39.00 ต้น	19,848.80	36,400.00	16,551.50	3,310.30	ไม้เพื่อพลังงาน
5	ยูคาลิปตัส ยูโฟฟิลล่า	2.5	0.5x3	29.00 ต้น	7,710.00	14,822.74	7,112.74	2,845.10	ไม้เพื่อพลังงาน
6	กระถินณรงค์ ลูกผสม	4	0.5x3	25.55 ต้น	8,670.00	12,755.00	4,105.00	1,026.25	ไม้เพื่อพลังงาน
พืชเกษตรเชิงเดี่ยว									
1	มันสำปะหลัง	1	-	3,520.66 กก.	6,527.62	7,927.72	1,400.00	1,400.00	ข้อมูลปี 2543-2558
2	ข้าวนาปี	1	-	335.66 กก.	4,276.95	4,088.77	-564.52	-564.52	ข้อมูลปี 2543-2558
3	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	1	-	652.00 กก.	4,389.63	4,820.31	430.68	430.68	ข้อมูลปี 2543-2558
ปลูกแบบวนเกษตร									
	ยูคาลิปตัส+ พืชเกษตร								
	ยูคาลิปตัส	4	1x1.5 x6 (แถวคู่)	10.00 ต้น	4,280.00	12,000.00	+7,720.00	2,573.00	
	มันสำปะหลัง	ปีที่ 1		2,202.00 กก.	+3,576.20	+4,954.00	+1,378.00	1,378.00	
		ปีที่ 2		2,202.00 กก.	+4,080.00	+4,954.00	+874.00	874.00	
		ปีที่ 3		2,202.00 กก.	+4,080.00	+4,954.00	+874.00	874.00	
รวม				-	16,016.00	26,862.00	10,846.00	3,615.00	
	หรือข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	ปีที่ 1		407.00 กก.	+2,368.00	+3,012.00	+644.00	644.00	

ที่มา: ส่วนปลูกป่าภาคเอกชน สำนักส่งเสริมการปลูกป่า กรมป่าไม้ (2560)

ประวัติผู้เขียนรายงานการศึกษาส่วนบุคคล

นายนิทรศ เวชวิจิ

ประวัติการศึกษา

ปริญญาตรี	วนศาสตร์ (วท.บ.)	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ปริญญาโท	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ประสบการณ์การรับราชการ

ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดน่าน
 สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 ประเภทตำแหน่ง ผู้อำนวยการ (ระดับสูง)
 ระยะเวลา 24 เมษายน 2561 - 20 พฤษภาคม 2562 (1 ปี - เดือน)

ผู้อำนวยการสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 4 ตาก
 กรมป่าไม้
 ประเภทตำแหน่ง ผู้อำนวยการ (ระดับสูง)
 ระยะเวลา 21 พฤษภาคม 2562 - 14 พฤศจิกายน 2562 (- ปี 5 เดือน)

ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดนครนายก
 สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 ประเภทตำแหน่ง ผู้อำนวยการ (ระดับสูง)
 ระยะเวลา 15 พฤศจิกายน 2562 - 5 มีนาคม 2563 (- ปี 3 เดือน)

ผู้อำนวยการสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 10 (ราชบุรี)
 กรมป่าไม้
 ประเภทตำแหน่ง ผู้อำนวยการ (ระดับสูง)
 ระยะเวลา 6 มีนาคม 2563 - ปัจจุบัน (1 ปี - เดือน)

ผลงานทางวิชาการ -

รางวัลหรือทุนการศึกษา (เฉพาะที่สำคัญ) -

ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบันและสถานที่ทำงาน

ผู้อำนวยการสำนัก (ผู้อำนวยการเฉพาะด้าน(วิชาการป่าไม้)) ระดับสูง
 สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 10 (ราชบุรี)